

Др Дарко М. Маринковић, редовни професор
Криминалистичко-полицјски универзитет, Београд
darkoart2003@yahoo.com

ПРИЛОГ ДЕФИНИСАЊУ ТЕСТИРАЊА ИНТЕГРИТЕТА У ПОЛИЦИЈИ – НОРМАТИВНИ АСПЕКТИ*

Сажетак: *Интегришћетј појединца значи његову спремношћ и способностј да се одупре изазовима који у први план стављају личне изнад ошћиних интереса. Са аспекта рада државних службеника који врше јавну власћ, интегрисћетј има посебан однос према корупцији – више интегрисћетја значи мање корупције и обрнуто. Као исшћражни метод, шестшрање интегрисћетја се у већини случајева односи на припаднике полицје и саставни је део (нове) методологије сузбијања корупције у њеним редовима. Осим откривања коруптивних радњи и провере законисћосћи шостшуйања полицјских службеника, шестшрањем интегрисћетја се може проверавати и квалишћетј примене службених овлашћена.*

Иако се у комшарисћивном праву шестшрање интегрисћетја примењује већ неколико деценија, у српско законодавство је уведено 2016. године, доношењем Закона о полицји. Првобитно имшћенена законска регулатива захшћевала је брзе измене, шћто указује да концептј шестшрања интегрисћетја код нас није најбоље схваћен. У раду се дефинише смисао и сушћина шестшрања интегрисћетја као исшћражне методе, одређују његови различити модальшћетји примене, шћказује комшарисћивна регулатива и анализирају нормативна решења у нашој земљи. Посебна пажња је усмерена на иншћерни и екшћерни аспектј примене резултатја шестшрања интегрисћетја, посебно њихов значај у кривичном шостшуйку.

Кључне речи: *шестшрање интегрисћетја, полицја, корупција, симуловани шослови, Закон о полицји РС.*

* Рад је резултат рада на пројекту *Развој иншћишћуционалних капацисћетја, шћандарда и шћоцедура за сушћосћављање оршћанизованом криминалу и шћероризму у условима међународних шћестрација* (бр. 179045).

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Поступање поједин(а)ца у одређеним ситуацијама често је дефинисано законским, обичајним или моралним нормама и стандардима, из чега произилази и обавеза, односно очекивање, да се таква правила и стандарди поштују и спроводе. Да ли ће тако и бити великим делом зависи од личности појединца, односно његове спремности и воље да се *огујре изазовима и искушењима* на која наилази и која се углавном тичу стављања у први план личних изнад ширих, јавних интереса. Интегритет (лат. *integritas*) значи потпуност, недељивост, непрекорност, поштење – када се говори о интегритету особе, тада се мисли на њено понашање и чиниоце који га узрокују и дефинишу.¹ Имати *интегритет* значи усвојити безусловну и непоколебљиву обавезу према успостављеним и договореним вредностима и дужностима – интегритет, с једне стране, укључује поштовање нечега што је претходно прихваћено и договорено, док, с друге, искључује поткупљивост и егоизам науштрб дефинисаних правила и општих вредности.

Професионални интегритет се може дефинисати као својство/способност лица да поштено и непрекорно извршава своје законске и професионалне дужности и обавезе, показујући при томе висок морални стандард, коректност, непристрасност и независност, поштујући јавни интерес и искључујући било који вид злоупотребе овлашћења.² Са аспекта рада државних службеника који врше јавну власт, интегритет има посебан однос према корупцији – више интегритета значи мање корупције и обрнуто, из чега произилази и да се мерењем, односно провером интегритета, индиректно може мерити/проверавати и корупција.³ Ово друго је посебно важно ако се има у виду да је корупција као феномен веома латентна и тешко мерљива.

Обим испољавања корупције у редовима полиције, као и чести и брзи *рецидиви* упркос успешно окончаних и процесуираних истрага, у први план су ставили захтев за реформом приступа њеног спречавања и сузбијања. У том контексту учињен је знатан напредак када је реч о одабиру и регрутацији будућих службеника, њиховој обуци, истрагама притужби на рад⁴ и

¹ Igor Belyae, Human Being: Integrity and Wholeness, *Journal of Siberian Federal University, Humanities and Social Sciences*, 2011, Vol. 4, Issue 5, pp. 634.

² Tilman Hoppe, *Integrity Testing – Aspects of Implementation*, Eastern Partnership-Council of Europe Facility Project on “Good Governance and Fight against Corruption”, ECCU-EaP-3/2014, p. 19-20.

³ Carl Klockars, Sanja Kutnjak Ivkovich, Maria Haberfeld, *Enhancing Police Integrity*, Springer, 2006, p. 7.

⁴ Мишљење да број жалби поднетих на поступање полиције тачно одражава степен њене корумпираности, те да је ситуација под контролом уколико је тај број низак, често је погрешно. Шта више, реалност је таква да висок степен корумпираности полицијске организације смањује поверење јавности у њу, због чега је мања и вероватноћа да ће јој бити

спољној контроли рада полиције. Поред тога, теорија и пракса су заузеле становиште да стратегија сузбијања корупције и других злоупотреба мора обухватити и специфичне, прикривене истражне технике, како би се, поред реактивног приступа, ишло у сусрет нежељеним понашањима, њиховом предвиђању и спречавању.⁵ Ипак, треба имати у виду и да њихова некритичка примена може довести до стварања својеврсне *климе њараноје* унутар организације.⁶ У таквом амбијенту полицијски службеници подлежу утиску да су увек и на сваком месту контролисани и проверавани, те почети да сумњају у све и сваког – од колега, до грађана према којима наступају, не осећајући се сигурно, комфорно и концентрисано током решавања конкретних проблема, често високоризичних за живот и тело.⁷

Литература која се односи на проблематику сузбијања корупције у органима јавне власти, најчешће полиције, истиче да је *тестирање интегритета* саставни део нове методологије борбе у овој области, што је само делимично тачно. Наиме, када је реч о њеном *јравном живоиу* и нормативној регулативи, то је неспорно – у већини законодавстава тестирање интегритета је уведено крајем прошлог и почетком овог века, при чему треба имати у виду да у неким још увек и не постоји. Међутим, садржински је реч о једном од облика легендираног, прикривеног поступања полицијских органа које, само по себи, има дугу традицију примене.⁸

2. ТЕСТИРАЊЕ ИНТЕГРИТЕТА У ПОЛИЦИЈИ – ПОЈАМ И ОСНОВНА ОБЕЛЕЖЈА

Тестирање интегритета се заснива на концепту прикривеног посматрања спонтане људске реакције на ситуационе чиниоце у свом окружењу. С обзиром да људи генерално нису у стању да открију када неко говори истину, а када не, као и да (још увек) не постоје прецизни технички уређаји за

пријављени коруптивни или други незаконити акти. Слично томе, што је корупција укорењенија у полицијској организацији, то је мања вероватноћа да њени припадници такве радње пријављују својим старешинама. Према – Andrew Faull, Policing integrity and professionalism in the MPDs, Institute for Security Studies, *SA Crime Quarterly* no 27, March 2009, p. 5.

⁵ Tim Newburn, *Literature review: police integrity and corruption*, Her Majesty's Inspectorate of Constabulary, London, UK, 2015, p. 23.

⁶ Steve Rothlein, *Conducting integrity tests on law enforcement officers – Issues and Recommendations*, April 2010, доступно на интернет адреси http://www.patc.com/weeklyarticles/print/le_integrity_tests.pdf (27.10.2019.)

⁷ Tim Prenzler, Carol Ronken, Police integrity testing in Australia, *Criminology and Criminal Justice*, 2001, vol. 1, issue 3, p. 339

⁸ Joycelyn Pollock, *Ethical Dilemmas and Decisions in Criminal Justice*, Wadsworth, 2014, p. 205; Шире – Cyril Fijnaut, Gary Marx (ed.), *Undercover – Police Surveillance in Comparative Perspective*, The Hague-London-Boston, 1995.

тако нешто (тзв. *дејектори лажи*), *тест интeгритeтa* представља добар поступак *скрининга* и провере понашања појединца у некој будућој ситуацији, којој тест садржински одговара.⁹

У контексту криминалистичке науке, *тестирање (професионално) интeгритeтa* је термин који обухвата низ активности којима се појединац ставља у симулирану, надзирану и контролисану ситуацију, која суштински одговара његовом радном задатку или обавези, с циљем да се утврди да ли се он у њој понаша у складу са унапред дефинисаним правилима. У теорији и законодавној пракси, тестирање се по правилу везује за полицијске службенике – у том смислу, *тестирање интeгритeтa у пoлиции се дефинише као испитна (сазнајна) метода која се састоји у осмишљавању и стварању симуловане проблемске ситуације која захтева испошљавање полицијског службеника, у циљу провере да ли је његова реакција у складу са законским прописима*.¹⁰ Полазна основа је идентификовање случајева за које се претпоставља да их осумњичени, поступајући у својству службеног лица, користи за вршење незаконите радње – нпр., то може бити контрола саобраћаја у одређеној улици или ауто-путу током радног времена у ноћној смени, патролни обилазак дела насеља током викенда, обезбеђење лица места до доласка увиђајне екипе и сл.,¹¹ на основу које истражни орган креира сличан, симуловани амбијент, како би се, под дискретним надзором и непосредно утврдило да ли су те сумње тачне, или не. У највећем броју случајева сце-

⁹ Jon Shane, *Confidential Informant: A Closer Look at Police Policy*, Springer, 2016, p. 80.

¹⁰ У полицији Њујорка тестирање интегритета је одређено као стварање симуловане ситуације или стања који су дизајнирани тако да изазове реакцију тестираног, при чему је посебно важно омогућити му потпуну слободу да изврши или не изврши радњу која представља незаконито понашање – обезбеђивање слободног и несметаног избора значи да пасивни субјект теста поступа аутономно, по својој вољи, његова реакција је без примеса утицаја истражног органа који тест спроводи. Према – *Performance Study: The Internal Affairs Bureau's Integrity Testing Program*, pp. 28-30.

Аустралијска комисија за интeгритeт ордана за спровођење закона (Australian Commission for Law Enforcement Integrity – ACLEI) тестирање интегритета дефинише као надзирану, прикривену симулацију кроз коју се проверава придржавање законских и подзаконских норми запосленог, везано за његове радне обавезе и активности. Према – *Inquiry into Integrity Testing*, Parliamentary Joint Committee on the Australian Commission for Law Enforcement Integrity, November 2011, Commonwealth of Australia, p. 3.

Канцеларија Уједињених нација за сузбијање дрога и криминала (United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC) тест интегритета дефинише као антикорупцијску меру која се састоји у ангажовању легендираних иследника, који јавним службеницима пружају могућност да изврше коруптивну радњу на начин да докази о њиховој реакцији буду лако и веродостојно прикупљени и презентовани и у оним случајевима када друге мере и радње не дају резултате. Према – *Anti-Corruption Tool Kit*, CICIP-15, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, Volume 1, November 2002, p. 189.

¹¹ Ненад Милић, Геопросторни контекст криминалне активности, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, Нови Сад, 2019, год. 53, бр.1, стр. 134.

нарио теста интегритета није превише сложен и састоји се у узимању истражног субјекта улоге грађанина који крши закон и у односу на ког полицијски службеник треба да примени своја овлашћења, али он може укључивати и недеље припрема, са озбиљном логистичком подршком и трошковима.¹²

Иако се тестирање интегритета у првом реду односи на припаднике полиције који примењују службена овлашћења у сфери сузбијања криминала, одржавања јавног реда и мира и контроле безбедности саобраћаја,¹³ њему могу подлећи и други запослени у полицији, попут службеника који раде на издавању личних и путних исправа, вођењу службених евиденција, као и друга лица која обављају послове логистике – правне, информатичке, материјално-финансијске, рачуноводствене и административне. Важно је да су они у оквиру свог радног места, односно у вези са пословима које обављају, у прилици да изврше коруптивне и друге незаконите радње.

Поред обезбеђивања доказа у истрагама конкретних случајева корупције у полицији, тестови интегритета имају за циљ и да спрече незаконите радње кроз стварање *осећаја свејрисусићности* – субјективног доживљаја потенцијалног преступника да свака прилика за незакониту радњу у ствари представља могући тест, односно клопку/замку. *Суштина је у томе да се вероватноћа извршења незаконитог акта засигурно смањује ако особа која хоће и планира да га учини, зна да наизглед одлична прилика за ипак нешто у ствари може бити финансирана од стране полиције.*¹⁴

3. МОДАЛИТЕТИ ТЕСТИРАЊА ИНТЕГРИТЕТА – ЦИЉАНО И НАСУМИЧНО ТЕСТИРАЊЕ

Тестирање интегритета се уобичајено спроводити према конкретном лицу, у односу на које постоје сазнања да у оквиру свог службеног ангажмана

¹² У полицији Њујорка се тестови интегритета, према степену комплексности њихове реализације, категоришу у три групе – *Алфа* (најмање сложен), *Бета* (сложеност средњег нивоа) и *Гама тестови* (најкомплекснији). Према – *Report to The New York City Commission to Combat Police Corruption, The NYPD's Random Integrity Testing Program, December 1996, KPMG, p. 4.*

¹³ Robyn Pharoah, *National Victim of Crime Survey: Overview of key findings*, ISS Paper 175, Pretoria: ISS, December 2008, p. 3.

¹⁴ Криминолошке теорије указују на чињеницу да је свако од нас потенцијални преступник, те да у прилици за извршење незаконитог/неморалног акта често себи постављамо питања – *Да ли ће неко сазнати за овај мој таситивак, која је вероватноћа да будем ухаћен, каква је санкција уколико будем осуђен?* Слично томе, истраживање спроведено у редовима њујоршке полиције сугерише да се као корелациони фактори који утичу на коруптивно понашање полицијских службеника издвајају похлепа, повољне прилике за извршење дела и веровање извршиоца да неће бити неоткривен. Према – Gareth Newham, *Preventing police corruption: lessons from the New York City Police Department*, доступно на интернет адреси <https://www.csvr.org.za/docs/policing/preventingpolice.pdf> (18.7.2019).

крши законске норме које га дефинишу и уређују. Реч је о тестирању које се предузима на основу оперативних/обавештајних сазнања, пријава грађана или колега и сл., и које се уобичајено назива *циљано тестирање*. Користи од његове примене су двоструке¹⁵ – с једне стране, осумњичени који избегава процесуирање услед неуспеле примене традиционалних истражних метода, на овај начин ће бити идентификован, кажњен и уклоњен из полицијске организације, што ће опет, с друге стране, имати снажан одвраћајући, односно превентивни ефекат на друге службенике, шаљући им јасну поруку да ће проћи на исти начин уколико се одлуче на незаконите радње. Циљано тестирање се најчешће користи у истрагама тешких прекршаја или коруптивних радњи у полицијској организацији и суштински се не разликује од прикривеног иследништва или симулованих послова, као посебних доказних радњи које се користе у кривичном поступку.¹⁶

Насупрот циљаном, тестирање се може реализовати и према унапред индивидуално неодређеним лицима, односно полицијским службеницима у односу на које не постоје сазнања да врше конкретне незаконите радње – реч је о тзв. *насумичном тестирању интјегритјетја*. Избор лица која се у оваквим ситуацијама проверавају може бити *делимично* или *попуну* произвољан. У првом случају тестирају се припадници оних организационих

¹⁵ Steve Rothlein, *Conducting Covert Investigations, Integrity Tests and Financial Investigations on Law Enforcement Employees*, 2014, PATC Legal & Liability Risk Management Institute, доступно на интернет адреси https://www.llrmi.com/articles/legal_update/2014_IA_rothleinriter_testsinvestigations_pt2/ (23.02.2020)

¹⁶ Поред наведеног облика циљаног тестирања, чији се основ примене везује за сумњу о криминалном понашању одређеног службеника, у полицијској организацији се може примењивати и његов други модалитет, са посебним основом и сврхом примене. Смисао таквог циљаног теста није да се провери основаност навода о незаконитим радњама појединца, већ утврђивање његових физичких, психичких и моралних капацитета за доделу одређених, специфичних, комплексних и захтевних полицијских задатака. Наиме, и поред свих професионалних тестова који се спроводе у те сврхе, креирање симуловане ситуације, аналогне реалној, у коју ће се одређени кандидат ставити, најбоље ће показати његову способност за одређену врсту радног ангажмана. Наведено према – J. Shane, 39.

Тако нпр., без обзира на савремене методе психо-физичке провере и обуке, тешко се са великом поузданошћу може утврдити да ли је одређени кандидат адекватан за улогу прикривеног иследника/тајног агента у циљу инфилтрације у криминалну групу – укључивање тестирања интегритета као мерила веродостојности његовог физичког, психичког, па и моралног капацитета, један је од начина за боље управљање ризиком у овим ситуацијама. И тестирање поверљивих сарадника/информатора, у случају потребе за њиховим укључивањем у истрагу и додељивање одређених задатака, представља добар метод којим ће се утврдити степен поверења у њих, посебно када припадају криминалном миљеу. Тестом интегритета ће се потенцијални прикривени иследник или поверљиви сарадник суочити са симулираним догађајем који ће најприближније одсликавати стварне околности на које ће (вероватно) наићи током свог ангажмана. Његова реакција и понашање у тесту се, са великим степеном поузданости, могу узети као показатељ способности преузимања предвиђене улоге.

јединица полиције који су, с обзиром на послове из своје надлежности, изложени високом ризику од корупције и других незаконитих радњи, због чега их, без обзира на одсуство сумње о криминалном понашању конкретних појединаца из њихових редова, с времена на време, треба проверавати. Исто важи и за запослене у оним органима, односно службама које су, на основу статистичких анализа и процена, идентификоване као коруптивно високоризичне, у циљу смањења прилика и околности које до ње могу довести. С друге стране, потпуно насумични тестови спроводе се методом случајног узорка/избора и може им бити подвргнут било ко, у било ком одељењу/јединици, без неког посебног критеријума одабира.

У основи, циљ примене насумичних тестова је *гвојак*. Први је скенирање проблема корупције и других незаконитих и непрофесионалних понашања на различитим нивоима полицијске организације, али исто тако и уочавање добре праксе, на шта се надовезују мере корекције негативних трендова, непрофесионалног поступања и процеса образовања и обуке. Ипак, случајни тестови се углавном спроводе како би се, у комбинацији са другим факторима, идентификовали и приближно одредили, односно побили или потврдили, статистички уочени негативни трендови унутар одређених структура полиције.¹⁷ У том смислу, они су компатибилни и међусобно допуњујући са другим методама њиховог идентификовања и мерења.

Други циљ примене насумичних тестова суштински је везан за феномен *генералне њревенције* – постојање и примена потпуно насумичних тестова интегритета формира уверење и свест полицијских службеника да било када и било где могу бити проверавани/кушани, наравно у вези са својим професионалним ангажманом, што делује одвраћујуће.

Насумично тестирање интегритета у борби против корупције, за разлику од циљаног, има мали капацитет када је реч о откривању конкретних, коруптивних и других незаконитих радњи полицијских службеника, што је потврђено и истраживањима.¹⁸ С друге стране, уочљиво је да се након његовог увођења значајно повећава број пријава од стране полицајаца да им је нуђено мито или пријава корумпираних колега, те да се макар и мали део овог раста засигурно може приписати чињеници да су они у најмању руку

¹⁷ Више – *Performance Study: The Internal Affairs Bureau's Integrity Testing Program*, Commission to Combat Police Corruption, The City of New York, march 2000, p. 18.

¹⁸ Истраживање спроведено у полицији Њујорка деведесетих година прошлог века је показало да је од 826 случајева насумично спроведених тестова, са 1811 обухваћених полицијских службеника, само један резултирао кривичном пријавом, коју је, да ствар буде још гора, тужилац одбио. Друго истраживање, на узорку од 355 спроведених насумичних тестова и 762 тестирана, такође спроведено у Њујорку, показало је да тестовима није откривена ниједна кривична радња, осим седам мањих, процедуралних пропуста у поступању. Према – *Report to The New York City Commission to Combat Police Corruption*, The NYPD's Random Integrity Testing Program, December 1996, KPMG, p. 7.

постали забринути, у смислу да могу бити предмет надзора и тестирања.¹⁹ Иако су у погледу захтеваних материјално-техничких и људских ресурса, времена припреме и сценарија реализације, насумични тестови мање сложени од циљаних, њихова примена још увек није довољно развијена и правно уређена – ипак, последњих година се мења став по том питању, у складу са схватањем да положени насумични тест интегритета треба вредновати као показатељ поштења и честитости тестираног службеника, те да он, поред осталих критеријума, доприноси његовом каријерном напредовању.²⁰

4. ПРАВНИ ТРЕТМАН РЕЗУЛТАТА ТЕСТА ИНТЕГРИТЕТА

Питање правне природе тестирања интегритета се, посматрано из угла репресије, откривања и доказивања незаконитог поступања, у основи своди на дилему да ли је реч о *ојеративној* или *доказној радњи*. Хипотетички, оно се може сместити у оба вредносна контекста, зависно од става и одређења самог законодавца – ако одлучи да тестирање интегритета има значај доказне радње, он ће је као такву и прописати, и обрнуто. С друге стране, када је реч о правном третману резултата теста интегритета, треба разликовати два његова аспекта – први се тиче вредновања исхода тестирања унутар полицијске организације, дакле *интeрно*, у смислу иницирања службене одговорности или награђивања/напредовања тестираног, и други, који подразумева значај резултата теста за кривично гоњење и кривичну одговорност, тј. *екстeрно*. На значај резултата теста би требала да утиче и *врста тeста*, тј. да ли је реч о циљаном или насумичном тестирању.

¹⁹ Jeremy Pope, *Confronting Corruption: Elements of a National Integrity System*, Transparency International, Berlin, 2000, p. 192.

²⁰ У полицији града Њујорка реализују се и циљани и насумични тестови. Пасивни субјекти циљаног тестирања су унапред утврђени, а поступак се најчешће спроводи као део одређене кривичне истраге или када постоји основана сумња да је извршена незаконита радња. С друге стране, насумични тестови се врше у циљу смањења трендова у корупцији идентификованих на основу статистичке анализе и нису усмерени на конкретне појединце. Према – Richard Girenti, *Report to the New York City Random Integrity Testing Program: Commission to Combat Police Corruption*, New York, 1996, p. 3.

У Аустралији се потенцира примена циљаних тестова, док случајно тестирање може бити прикладно, под условом да се докази користе за корекцију непрофесионалног поступања и процеса образовања. Према – *Inquiry into Integrity Testing*, Submission..., 6.

Лондонска полиција спроводи насумичне и циљане тестове на употребу наркотика запослених, као и тестирање интегритета на основу обавештајних сазнања, како би идентификовала корупцију. Подржава се ограничена употреба *случајних тeста* *обезбеђења квалитeта*, који нису усмерени на откривање корупције, већ друга, посебно осетљива питања, као што су расизам, сексизам и занемаривање жртава злочина. Према – *Police Integrity and Corruption – Metropolitan Police Service*, HMIC Inspecting policing in the public interest, November 2014, p. 26-28.

4.1. Исход теста интегритета

Резултат примене теста интегритета може бити двојак – тестирани субјект је *прошао* тест (*позитиван исход тесџа*) или тестирани субјект *није прошао* тест (*непозитиван исход тесџа*). Позитивним резултатом сматрају се ситуације у којима је тестирани поступио у складу са законским и другим прописима који уређују његову службену дужност или радњу, и тиме по(до)казао свој професионални интегритет. У ширем контексту, позитиван исход теста би требао да обухвати и пријаву тестираног о изложености коруптивној радњи и лицу које је радњу предузело, у случају да су у њој садржани елементи кривичног дела, у циљу *покрепања* кривичног поступка (нпр. када је реч о нуђењу или обећању поклона службеном лицу, у циљу извршења или неизвршења службене радње, стичу се елементи кривичног дела *давања митја*).

Негација претходно наведеног значи *непозитиван* исход теста и повреду службене дужности и дисциплине и/или кривичног закона. Поред резултата – *прошао/није прошао*, односно – *позитиван/непозитиван*, треба узети у обзир и могућност да се, након реализације теста, не може поуздано утврдити о ком, од два претходно наведена, искључива исхода, је реч. Наиме, сам начин примене или услови реализације теста, најчешће услед непланиране појаве трећег фактора, могу резултирати неутралношћу резултата и изостанком реакције тестираног, односно немогућношћу одређења да ли је проверу прошао или не.²¹ Слично питање се може поставити и када пасивни субјект прође, односно положи тест – да ли се он може поново тестирати и када? Оно има смисла у случају да се након извршеног тестирања са позитивним исходом поново стичу сазнања да исти субјект (и даље) врши незаконите радње.²²

4.2. Интерно вредновање резултата теста интегритета

Резултат теста интегритета који тестирани није прошао, независно од карактера теста, тј. да ли је он циљани или насумични, у полицијској организацији би требао да служи за покретање и вођење дисциплинског поступка, у коме ће, сходно закону, бити адекватно санкционисан – у вези с тим нема неке посебне дилеме. У том смислу, орган који је извршио тестирање у

²¹ У таквим случајевима би требало поновити тестирање, водећи рачуна да пасивни субјект не открије да је истом претходно већ био изложен. Како би се избегла могућност злоупотреба, број понављања би требало свести на једно додатно тестирање.

²² Код таквог стања ствари би требало предвидети одређени временски рок пре кога не би било могуће спровести *ретесџирање*, нпр. шест месеци или годину дана од првобитно спроведеног теста. Увођење временског интервала у коме се тестирање не може поново предузети има значај са аспекта заштите слобода и права пасивног субјекта, јер би се, у случају његовог изостанка, иста особа могла изнова и изнова тестирати, што би, без сумње, значило злоупотребу ове истражне технике, уз одговорност оних који је примењују.

прописаном року треба да пошаље *извештај* о резултату теста органу надлежном за утврђивање дисциплинске одговорности, како би се провераваном, у складу са законом, изрекле одговарајуће мере. У циљу што потпунијег увида у резултате теста, дисциплинском органу, уз извештај, треба доставити и аудио/видео снимке сачињене током његове реализације, као и друге материјале који потврђују резултат теста.

Међутим, дискутабилно је како вредновати исход *позитивног* теста интегритета, тј. да ли он треба и може имати, и какве, позитивне ефекте на каријерни статус тестираног?

У одговору на ово питање би требало разликовати случајеве циљаног од насумичног тестирања. Код циљаног теста, чињеница да је тестирани прошао проверу не може бити афирмативно вреднована и довести до његовог награђивања било које врсте, укључујући и напредовање у служби. Такав став узима у обзир чињеницу да је основ примене теста *сумња* у (не)законитост поступања, која је тиме што је субјект тестирања исти прошао *неутралисана* – математички речено, сумња и њена негација враћају стање ствари у почетну, нулту тачку координатног система XU , код кога се на оси X приказује сумња у незаконито вршење службених задатака и овлашћења, а на оси U резултати примене теста интегритета.

С друге стране, позитиван исход насумично спроведеног теста, као и циљаног који се врши ради утврђивања подобности кандидата за доделу одређених радних задатака²³, *може/треба* бити аргумент каријерног напредовања. Његова примена у овом случају није иницирана сумњом у незаконито понашање тестираног, према њему не постоје информације о кажњивим радњама. Прошавши тест службеник је доказао свој интегритет, због чега такву чињеницу треба афирмативно третирати у даљем грађењу његове професионалне каријере. Овакво схватање уважава став да се тестови интегритета спроводе не само ради идентификовања припадника полиције који су склони коруптивној пракси, за покретање дисциплинског поступка или прикупљање доказа за тужилаштво, већ и утврђивање оних полицајаца који су поуздани, непоткупљиви, заслужују унапређење и испуњавају високе професионалне стандарде у циљу распоређивања у посебне/специјалне јединице или доделу изузетно поверљивих задатака.

Ипак, позитивно вредновање теста интегритета је донекле и дискутабилно, с обзиром да доводи у неравноправан положај оне полицијске службенике који нису (никада) тестирани, па самим тим нису ни били у могућности да прођу тест, у односу на оне који су га успешно окончали.

Претходно речено односи се на интерно вредновање резултата теста интегритета у односу на тестираног, са аспекта законитости, односно неза-

²³ Види напомену 16.

конитости његових радњи. Други контекст интерног вредновања, за разлику од претходног, не придаје значај утицају резултата теста на појединца, већ полицијску организацију у целини или њене организационе делове, и по правилу обухвата већи број насумично реализованих тестова – њихови исходи доприносе идентификовању проблема у вршењу службених задатака и примени овлашћења, откривању коруптивних жаришта, утврђивању добре праксе, анализи законских и подзаконских организационих и материјалних решења, уочавању недовољно добрих образовних метода и процеса и сл., како би се предузеле мере на њиховом превазилажењу и унапређењу.

4.3. Екстерно вредновање теста интегритета

Екстерни аспект исхода теста долази у обзир само у случају када је он негативан, односно када тестирани у надзираној симулованој ситуацији повреди одредбе кривичног закона, и у основи се своди на дилему да ли такав његов исход може имати, и какав, значај за криминалистичку истрагу, кривични поступак и кривичну одговорност тестираног. Хипотетички, у вези са претходно наведеним могу се заузети два одлучна и супротстављена става, чију тачку конвергенције, која у ствари представља и решење ове дилеме/проблема, чини карактер теста, тј. да ли је реч о насумичном или циљном тесту.

Према првом схватању, тестирање интегритета, независно од његовог карактера, није доказна радња, па ни резултати његове примене не могу бити третирани као доказ, нити се користити у кривичном поступку везано за одлучивање о кривици тестираног. То значи да тест интегритета, било да је он циљани или насумични, у контексту кривично-процесног права и криминалистике има значај *полицејске, ојерајтивне радње*, која пружа сазнања на основу којих се могу предузети друге, тактиче/оперативне и доказне мере и радње, али он, *eo ipso*, не обезбеђује чињенице релевантне за примену норми кривичног права. Другим речима, тестирање интегритета је (само) оперативна радња и механизам детекције коруптивних понашања у полицији, на основу чијих резултата се планирају и примењују мере њихове превенције и репресије, због чега се у потпуности, или готово у потпуности, налази у надлежности полиције – од давања предлога и овлашћења за његову примену, до практичне реализације, што никако не може бити случај са доказним радњама.

С друге стране, ако се заузме став да резултати тестирања интегритета имају статус правно-релевантних чињеница и кривичнопроцесну валидност, то значи и да тестирање интегритета има статус доказне радње, односно, ако се узме у обзир њена природа – тајност поступања и креирање симулираног амбијента у коме се реализује, *йосебне доказне радње*. Такво вредновање се

искључиво може односити на циљане тестове и има упориште у идентичном, или готово идентичном, фактичком основу примене и суштини радњи (циљаног) тестирања интегритета и симулованих послова/делатности као криминалистичких истражних/сазнајних метода, при чему тестирање своју аутономију у односу на симуловане послове/делатности заснива на специфичности амбијента који се њиме креира и субјекта на којег се тај амбијент односи – реч је о дојаћају који захтева посматрање полицијској службеној циљу његовој рецавања. Код симулованих послова/делатности фингирани миље је шире постављен и обухвата унапред недефинисане, по врсти и карактеру, модалитете ситуација у којима се могу извршити кривична дела, од стране било ког лица, без захтева за неким његовим посебним својством.

У случају да се (циљано) тестирање интегритета квалификује као (посебна) доказна радња, процедура његове примене мора бити у складу са законским стандардима, у првом реду укљученошћу јавног тужиоца и суда у процедуру предлагања и одобрења примене мере. Ипак, намеће се питање рационалности таквог става, с обзиром на постојање доказне радње симулованих послова/делатности – да ли је специфичност амбијента који се симулира и субјекта који се у њему проверава довољно снажан аргумент за његову аутономност?

5. ТЕСТИРАЊЕ ИНТЕГРИТЕТА У СРПСКОМ ЗАКОНОДАВСТВУ

Након дужих најава, тест интегритета је у српско законодавство уведен 2016. године, *Законом о полицији*²⁴ (у даљем тексту *Закон*). Иако је иницијално представљен као *инструмент превенције корупције*, заједно са *анализом ризика од корупције и провером имовног стања*, *Закон* је сам тест дефинисао као инструмент сузбијања корупције који подразумева симулирање реалне ситуације идентичне радним активностима тестираног, коју је тестирани дужан да решава како би се увидела његова реакција и поступање, без обавезе претходног обавештавања организационе јединице у којој је тестирани запослен. Ништа више није речено, осим да ће облике и начине примене тестова интегритета прописати министар. Оваква законска регулатива је у најмању руку била *ојскурна* – иако се радило о новом правном институту, закон је остао *нем* у погледу основне намере његовог постојања/увођења, услова примене, субјекта и објекта тестирања, последица резултата тестирања, коришћења и чувања прикупљеног материјала итд. Другим речима, тако постављену *законску базу* је било тешко, ако не и немогуће, разрадити подзаконским актом.

²⁴ *Закон о полицији*, Службени гласник РС, број 6/2016. од 28.01.2016.

Пре него што је концепт тестирања интегритета у полицији из 2016. године у пракси заживео, законодавац је постао свестан његове лоше регулативе, на коју је посебно указано у студији *Testiranje integriteta policajaca*.²⁵ Зато су већ 2018. године уследиле измене – тест интегритета је овај пут детаљније, може се рећи и *озбиљније*, уређен чланом 230а Закона,²⁶ којим је прописано да је реч о *механизму контроле реакције и испуњавања задатка у симулираној ситуацији, која је идентична његовим радним активностима, без обавезе претходног обавештавања организационе јединице у којој је тестирани задаток*. Сврха спровођења теста је дефинисана двојачко – јачање професионалног интегритета запослених, с једне, односно јачање превентивног деловања, с друге стране, при чему се наводи да тест интегритета служи као индикатор за покретање предистражног поступка, процену и анализу ризика од корупције, откривање повреда службене дужности, промену методологије рада и процедура приликом непосредног поступања запослених, као и утврђивање врсте и потребе за обукама запослених.

Сам поступак спровођења теста интегритета, према *Закону*, обухвата иницијативу, одлуку и план спровођења, при чему се иницијатива за покретање доноси на основу образложеног извештаја, који обухвата анализу противправног поступања запослених у Министарству, анализу ризика и угрожености од корупције, обавештајних података и оперативних сазнања о противправним појавама и догађајима или притужби на рад запослених у Министарству. Писану и образложену иницијативу за спровођење теста доноси министар, директор полиције или начелник *Сектора унутрашње контроле* (у даљем тексту *СУК*), док одлуку о испуњености услова за спровођење доноси начелник *СУК-а*, на коју се, у случају испуњености услова, надовезује израда плана спровођења теста.

Тест интегритета, према *слову Закона*, мора бити усклађен са начелом законитости, основним људским правима и слободама, професионалним интегритетом и достојанством тестираног, уз експлицитну забрану подстрекавања тестираних на извршење кривичног дела или повреду службене дужности. У циљу избегавања евентуалних недоумица, истиче се да активности предузете приликом спровођења теста интегритета не спадају у посебне доказне радње прописане *Законом о кривичном поступку*, као и да се у његовом спровођењу могу користити легендирана средства и документа, уз могућност аудио/видео документовања. Сам резултат теста интегритета може бити *позитиван* или *негативан* – тест интегритета има негативан резултат уколико тестирани није доказао свој професионални интегритет,

²⁵ Sofija Mandić, Saša Đorđević, *Testiranje integriteta policajaca*, Beograd, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2016.

²⁶ *Закон о полицији*, Службени гласник РС, број 6/2016, бр. 24/2018 и 87/2018.

у ком случају ће се прикупљени материјал користити ради покретања и вођења дисциплиноског поступка.

Прецизније детаље и процедуру реализације теста интегритета прописао је министар унутрашњих послова, доношењем *Правилника о начину спровођења тјестја интјеријетја*, маја 2018. године.²⁷

5.1. Коментар законске регулативе

Нема сумње да је садашње законско решење великим делом отклонило недоречености претходног, иако је, као и пре две године, тест интегритета смештен у миље превенције корупције у полицији, иако му ту није место, с обзиром да његова суштина и смисао примарно нису садржани у превенцији, већ репресији – то посебно важи за циљано тестирање, које се по дефиницији спроводи у случају сумње да одређено службено лице полиције врши незаконите радње. Снажну превентивну улогу имају насумични тестови, уз напомену да свака репресивна активност у себи садржи извесну дозу превенције, нарочито ако је карактерише висока ефикасност.²⁸ Међутим, из наведених законских норми се не може експлицитно закључити да ли се тестирање интегритета код нас ограничава само на циљано тестирање, или у обзир долазе оба његова модалитета. Посредно, с обзиром на законом дефинисану функцију теста, његов репресивни аспект (доминантно *циљани тјестј*) садржан је у одредби да он служи као индикатор за покретање предистражног поступка и откривање повреда службене дужности, док је превентивни (у основи *насумични тјестј*) претежан у случајевима када тест служи за процену и анализу ризика од корупције, промену методологије рада и процедура приликом непосредног поступања запослених, као и утврђивање врсте и потребе за обукама запослених.

Прописани поступак спровођења теста интегритета је у једном свом делу подложен критици. У том смислу, може се сматрати дискутабилним решење према коме начелник СУК-а, поред министра унутрашњих послова и директора полиције, доноси (мада је адекватнији термин *јогноси*) иници-

²⁷ *Правилник о начину спровођења тјестја интјеријетја*, Службени гласник РС, број 39 од 25. маја 2018.

²⁸ И Канцеларија Уједињених нација за сузбијање дрога и криминала идентификује дво-струку сврху испитивања интегритета као специјалне истражне методе, у складу са чланом 50. *Конвенције УН против корупције (UN Convention against Corruption)* – с једне стране, реч је о функцији прикупљања доказа, док је, с друге, реч о одвраћајућој функцији. Иако су у неким аспектима комплементарне, наведене функције су и међусобно супротстављене – тестирање интегритета које нема информациони, односно истражни значај, може бити успешно када је у питању ефекат одвраћања појединаца од извршења деликата, и обрнуто (*vice versa*). Види – *Technical Guide to the UN Convention against Corruption*, United Nations Office on Drugs and Crime, United Nations, New York, 2009, p. 186.

јативу за спровођење теста, ако се има у виду да одлуку о испуњености услова за његово спровођење доноси управо он – произилази да начелник СУК-а себи самом може поднети иницијативу за спровођење теста интегритета и истовремено одлучивати о њој?!

Према *Закону*, иницијатива за покретање теста интегритета се доноси на основу *образложеног извештаја* – питање је ко сачињава и доставља такав извештај и о ком извештају је, заправо, реч. Да ли се он посебно саставља за ове потребе или је реч о уобичајеном, редовном извештавању, да ли се мисли на извештај или извештаје који фигурира(ју) у оквиру СУК-а, односно његових организационих јединица, или у обзир долазе и други извештаји који циркулишу унутар МУП-а, посебно *Дирекције полиције*? Ово питање накнадно није решено ни *Правилником*.

Закон није дефинисао време примене радње тестирања интегритета – то је прописао *Правилник*.²⁹ Овако важно питање са аспекта заштите права пасивног субјекта је ипак требало прописати *Законом*, који, уосталом, прописује и друга (основна) формална обележја радње тестирања интегритета, у која свакако спада и време њене примене.

Према *Закону*, резултат теста интегритета може бити позитиван или негативан – негативан исход значи да тестирани није доказао свој професионални интегритет, због чега ће се материјал до кога се тестирањем дошло користити за покретање и вођење дисциплинског поступка. *Зашто само дисциплинског?* Зар резултати негативног теста неће послужити и као индикатор покретања предистражног поступка (како прописује *Закон*), у случају да је реч о понашању које индицира на кривично дело? Општије, негативан резултат теста интегритета се може применити у свим *Законом* наведеним случајевима – као индикатор за покретање предистражног поступка, за процену и анализу ризика од корупције, откривање повреда службене дужности, промену методологије рада и процедура приликом непосредног поступања запослених, као и за утврђивање врсте и потребе за обукама запослених. Другим речима, било који исход теста, био он позитиван или негативан, релевантан је за процену и анализу ризика од корупције, промену методологије рада и процедура поступања запослених и утврђивање адекватне обуке запослених – тест је у овом случају својеврстан *лакмус папир* за сагледавање и проверу актуелних и хипотетичких решења и унапређење постојећег стања ствари. С друге стране, позитиван исход теста, по логици ствари у односу на претходно наведено, не може бити од значаја за предистражни и /или дисциплински поступак, с обзиром да њиме није ни откривено незаконито или за службу непримерено понашање.

²⁹ Временски рок примене теста ограничава се на најдуже дванаест месеци од дана одобрења плана на основу ког се тест реализује.

6. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И НЕКИ ПРЕДЛОЗИ

Тестирање интегритета чини ефикасним откривање и расветљавање незаконитих понашања у полицији, иако се спроводи у конструисаним/симулованим ситуацијама – њиме се превазилазе проблеми прикупљања доказа са којима се суочавају истраге корупције у њеним редовима, попут софистицираних метода прикривања и избегавања традиционалних истражних метода од стране осумњичених – верзираних полицијских службеника, као и њихова међусобна солидарност и удруживање у циљу ометања спровођења доказних радњи. Тестирање омогућава прикупљање директних, недвојбених доказа, који се не заснивају на слабиим индицијама и информацијама о прошлим догађајима (*корак иза проблема*), непоузданим исказима (сумњивих) сведока и личним интересима доушника или сарадњи са узбуњивачима/звиздачима, који могу бити изложени опасности. Такве особине тестова дају одговор на питање зашто они, упркос релативно високој просечној цени примене, опстају и стално се унапређују.

Домети циљаног тестирања су готово па искључиво репресивни, с обзиром да се оно предузима према конкретном лицу за које постоје сазнања да се у вршењу службених послова понаша незаконито. Када је, пак, реч о насумичним тестовима, и поред става значајног броја теоретичара и законодаваца да их треба избегавати, управо они имају смисла у сфери превенције корупције у полицији, као и унапређењу полицијске професије у целини. Другим речима, спровођење насумичних тестова, поред осталих метода скенирања стања у полицијској организацији, може помоћи у процени и анализи ризика од корупције, побољшању непосредног поступања и обуке запослених. При томе треба имати у виду да већи број предузетих тестова омогућава јаснију слику проблема.

Тестирање интегритета је у нашем законодавству један својеврстан *иравни хермафродит* – оно је формално оперативна/криминалистичка радња, док је суштински/материјално реч о специјалној истражној методи, односно посебној доказној радњи (симулованих послова/услуга, делом и ангажовања прикривеног иследника). Материјални карактер теста дефинише и сам *Закон о полицији*, квалификујући га као креирање и надзор (специфичне) симуловане ситуације, те да се у његовом спровођењу могу користити легендирана средства и документа, уз могућност аудио/видео документовања – ова садржина и методологија рада управо је својствена специјалним, посебним доказним методама, док тестирање интегритета формално-правно нема то својство.

Репресивна конотација циљаног теста интегритета који омогућава непосредан увид у незаконите радње тестираног, уз материјални/садржински контекст самог теста као специјалне истражне методе, захтева његово третирање, па тиме и нормирање, као доказне, а не оперативне радње – није

логично/рационално спроводити сложен поступак реализације теста интегритета да би се дошло до сазнања формалне вредности основа сумње/индиција, која, у ствари, суштински имају значај доказа. У случају да резултати теста служе (само) као индикатор покретања предистражног поступка, то значи да би се на њега морало надовезати предузимање симулованих послова као (посебне) доказне радње, која је садржински и суштински идентична самом тесту, што је непотребно, неекономично и у крајњем случају, са аспекта деконспирације радње, *ојасно дуїлирање*.

Ако се заузме став да је одређење (циљаног) теста интегритета као оперативне радње у нашем законодавству у конфликту са његовом садржином и суштином, те да тако осетљива, интрузивна метода рада не би требала бити саставни део оперативних, процесно неформалних мера и радњи, шта предлажемо као решење?

Циљано тјестирање интјетријетја тјреба тјројисајти као тјосебну доказну радњу. У том смислу, члан 174. Законика о кривичном тјостјујку би се допунио на начин да се, поред два наведена облика симулованих послова – симуловане куповине, продаје или пружања пословних услуга и симулованог примања и давања мита, као трећи уведе и тестирање интегритета, те да СУК буде овлашћени предлагач за његову примену. У том смислу, примарна функција таквог, у основи циљаног тјестја, била би проактивно ухвалитји полицијског службеника-преступника и обезбедити доказе о његовој кривизи у оквиру формалне криминалистичке/кривичне истраге. Циљано усмерен тест као ојератјивна радња би долазио у обзир само у случају да полиција, односно СУК, располажу веома ниским степеном сазнања о незаконитим активностима појединца или групе, која нису довољна да тужилац на основу њих судији за претходни поступак квалитетно образложи предлог о примени посебне доказне радње, па би такав тест имао сврху да их ојача и квалификује као довољно јак аргумент за доношење позитивне одлуке, или их, пак, оповргне.

С друге стране, *Закон о тјолицји* би и даље садржао одредбе о примени теста интегритета као оперативне/криминалистичке радње (такво решење имамо сада) и то претежно у форми *насумичној тјестјирања*, које би своју примену нашло на пољу превенције, сагледавања и анализе коруптивних и других незаконитих понашања, као и корекције и унапређења примене полицијских овлашћења (како са аспекта повећања њихове ефикасности, тако и боље заштите слобода и права грађана).³⁰

³⁰ Важно је да се насумични тестови спроводе сензибилно како не би штетили атмосфери колегијалности, заједништва и радне етике узорних службеника. У том циљу је потребно успоставити добру интерну комуникацију кроз коју би се тестови представљали као нешто што је у интересу целе организације и унапређења њених професионалних стандарда. Може се размишљати и о увођењу давања сагласности запослених на подложност тестирању интегритета током своје радне каријере.

На крају – оправдано је поставити питање да ли се тест интегритета, осим полицијских службеника, може применити и на друга службена лица која примењују закон и врше јавну власт, посебно она изложена интензивном коруптивном утицају (нпр. цариници или службена лица која закључују уговоре у име државе/локалне заједнице). Шири опсег примене теста интегритета је прихватљив, а опредељење законодавца је да ли ће га спровести у живот, или не. Шта више, у разматрање се може узети и питање примене теста интегритета у правосудним органима, које је такође изложено снажним изазовима подмићивања – ипак, треба имати у виду опасност да њихова независност може бити значајно угрожена применом тестова, у случају да извршна власт тестирање користи као начин кажњавања судија или тужилаца чије им мишљење не одговара. Зато би независност самог органа који би спроводио тестове у овом случају била од круцијалне важности.³¹

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Andrew Faull, Policing integrity and professionalism in the MPDs, Institute for Security Studies, *SA Crime Quarterly no 27*, March 2009.
- Anti-Corruption Tool Kit*, CICP-15, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, Volume 1, November 2002.
- Gareth Newham, *Preventing police corruption: lessons from the New York City Police Department*.
- European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), Amicus Curiae Brief, For the Constitutional Court of Moldova on Certain Provisions of the Law on Professional Integrity Testing, Adopted by the Venice Commission at its 101st Plenary Session, Venice, 12-13 December 2014, p. 3-19
- Закон о полицији*, Службени гласник РС, број 6/2016. од 28.01.2016. године.
- Закон о полицији*, Службени гласник РС, број 6/2016, бр. 24/2018 и 87/2018.
- Закон о евиденцијама и обради података у области унутрашњих послова*, Службени гласник РС, број 24 од 26. марта 2018. године.
- Igor Belyae, Human Being: Integrity and Wholeness, *Journal of Siberian Federal University, Humanities and Social Sciences*, 2011, Vol. 4, Issue 5, pp. 634.
- Inquiry into Integrity Testing*, Parliamentary Joint Committee on the Australian Commission for Law Enforcement Integrity, November 2011, Commonwealth of Australia.
- Law Enforcement Integrity Commissioner Act 2006*, No. 85, 2006.
- Joycelyn Pollock, *Ethical Dilemmas and Decisions in Criminal Justice*, Wadsworth, 2014.

³¹ У том правцу иде и закључак *Венецијанске комисије*, која је утврдила да молдавски закон о тестирању професионалног интегритета из 2014. године, који предвиђа тестирање интегритета судија, има потенцијал негативног утицаја на судску власт. Види – Amicus Curiae Brief, *For the Constitutional Court of Moldova on Certain Provisions of the Law on Professional Integrity Testing*, Venice, 2014, p. 3-19.

- Jon Shane, *Confidential Informant: A Closer Look at Police Policy*, Springer, 2016.
- Jeremy Pope, *Confronting Corruption: Elements of a National Integrity System*, Transparency International, Berlin, 2000.
- Louise Porter, Tim Prenzler, *Police Integrity Management in Australia: Global Lessons for Combating*, CRC Press, 2012.
- Маринковић Д.: *Сузбијање организованој криминала – специјалне истражне методе*, Нови Сад, 2010.
- Ненад Милић, Геопросторни контекст криминалне активности, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, Нови Сад, 2019, год. 53, бр.1.
- Parliamentary Joint Committee on the Australian Commission for Law Enforcement Integrity, Inquiry into Integrity Testing*, Submission by the Australian Commission for Law Enforcement Integrity, Australian Government, August 2011.
- Performance Study: The Internal Affairs Bureau's Integrity Testing Program*, Commission to Combat Police Corruption, The City of New York, march 2000.
- Police Integrity and Corruption – Metropolitan Police Service*, HMIC Inspecting policing in the public interest, November 2014.
- Правилник о начину спровођења истражних истраживања, Службени гласник РС*, број 39 од 25. маја 2018. године.
- Richard Girgenti, *Report to the New York City Random Integrity Testing Program: Commission to Combat Police Corruption*, New York, 1996, p. 3.
- Regulation of Investigatory Powers Act 2000*,
- Robyn Pharoah, *National Victim of Crime Survey: Overview of key findings*, ISS Paper 175, Pretoria: ISS, December 2008.
- Sofija Mandić, Saša Đorđević, *Testiranje integriteta policajaca*, Beograd, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2016.
- Steve Rothlein, *Conducting integrity tests on law enforcement officers – Issues and Recommendations*, April 2010.
- Steve Rothlein, *Conducting Covert Investigations, Integrity Tests and Financial Investigations on Law Enforcement Employees (Part I and Part II)*, 2014, PATC Legal & Liability Risk Management Institute.
- Tilman Hoppe, *Integrity Testing – Aspects of Implementation*, Eastern Partnership-Council of Europe Facility Project on “Good Governance and Fight against Corruption”, ECCU-EaP-3/2014, p. 19-20.
- Tim Newburn, *Literature review: police integrity and corruption*, Her Majesty's Inspectorate of Constabulary, London, UK, 2015, p. 23.
- Tim Prenzler, Carol Ronken, *Police integrity testing in Australia*, *Criminology and Criminal Justice*, 2001, vol. 1, issue 3, p. 339
- Technical Guide to the UN Convention against Corruption*, United Nations Office on Drugs and Crime, United Nations, New York, 2009, p. 186.
- Carl Klockars, Sanja Kutnjak Ivkovich, Maria Haberfeld, *Enhancing Police Integrity*, Springer, 2006.
- Ciril Fijnaut, Gary Marx (ed.), *Undercover – Police Surveillance in Comparative Perspective*, The Hague-London-Boston, 1995.

*Darko M. Marinković, Ph.D., Full Professor
University of Criminal Investigation and Police Studies, Belgrade
darkoart2003@yahoo.com*

Contribution to Defining Integrity Testing in Police – Normative Aspects

***Abstract:** Integrity of an individual means their preparedness and capability to resist challenges which bring to the fore personal above general interests. From the aspect of work of civil servants who perform public authority, the integrity is in special relationship with corruption – the more integrity means less corruption and vice versa. As an investigative method, in the majority of cases integrity testing refers to police officers and it makes an integral part of a (new) methodology of suppressing corruption within their own ranks. In addition to revealing corruptive activities and testing legality of police officers' conduct, integrity testing can be used to assess the quality of use of police powers.*

Although integrity testing has been in use in comparative law for several decades, it was introduced into Serbian legislation in 2016, by adopting the Law on Police. Initially impotent legal regulations required fast amendment, which suggested that integrity testing concept had not been understood well in our country. The paper defines the purpose and essence of integrity testing as an investigative method, it determines various modalities of its application, it presents comparative regulations and analyses normative solutions in our country. Special attention is directed at internal and external aspects of application of integrity testing results, particularly their significance in criminal procedure.

***Keywords:** integrity testing, police, corruption, simulated deals, Law on Police of the Republic of Serbia.*

Датум пријема рада: 07.06.2020.